

Ægteskaber med Nederlændere, Tyskere og Franske, der var velsignede med en overordentlig Børnerigdom. Nogle, som fik Farms med Negerslaver, havde virkelig Held og tjente sig i Vejret, selv om deres Liv ikke var uden Farer; baade om Overfald af Indianere og Togter mod disse taler Tingbøgerne, selv om de indfødte heldigvis ingenlunde gør et saa blodtørstigt Indtryk som i Romanerne. Den mest interessante Livsskæbne er vel Færingen Jonas Broncks, som skrev om sig selv: „Den almægtige Faders usynlige Haand har visselig ført mig til dette skønne Land, et Land dækket af jomfruelig Skov og fuldt af ubegrænsede Muligheder“; han efterlod ved sin Død paa Farmen „Emaus“ ikke blot et meget betydeligt Indbo, der røber en vis Luksus, men ogsaa et helt lille Bibliotek, deri bl. a. „Den danske Krønike i Quarto“, formodentlig Arild Hvitfeldts. Det var den Art af Mænd, der stod som Trosfrihedens Forkæmpere i den nederlandske Koloni, hvor Kalvinisterne forbød al anden Gudstjeneste end deres egen. Først efter Englændernes Erobring af Kolonien 1664 vandt dog Lutheranerne Sejr paa dette Punkt. Interessant er det endelig at kaste et Blik paa de skandinaviske Immigranternes Efterkommere og deriblandt møde Navne som van Buren, Putnam, Roosevelt og Vanderbilt.

K. F.

Medens der i de senere Aar er fremkommet adskillige om end ikke lige betydelige Arbejder over vore øst- og vestindiske Koloniers Historie, har vore 1850 afstaaede Besiddelser i Guinea næsten ikke været behandlede i det sidste Aarhundrede. 1917 har dog bragt to Bidrag i saa Henseende, begge Udgaver af Breve fra danske Embedsmænd i Guinea. Ingeborg Raunkiær har oversat og kommenteret en Samling Breve fra den tyskfødte Læge Paul Isert, der 1773 var Overkirurg i de dansk-amerikanske Kolonier og 1788 vendte tilbage til Afrika for at anlægge Plantager, hvor Negrene skulde udføre Arbejdet under gode Forhold og for Løn, saaledes at Slaveriet derved af sig selv vilde falde bort, en Plan, der ivrigt støttedes af Schimmelmänn. Allerede 1789 døde dog Isert, og ingen kunde løfte den vanskelige Arv. Hans Breve, der allerede i hans Levetid er udgivet paa Tysk, vidner om en overordentlig klar Opfattelsesevne og en dyb Humanitetsfølelse overfor Negrene. Især har de Interesse ved hans Skildringer af Negrene i Naturtilstand, og hvorledes det er de Hvides Behandling af dem, der har ødelagt dem. „I de fleste af Negrenes Forseelser er de Hvide selv Skyld.“ — Desuden er fremkommet Carl Behrens' Udgave af Wulff Joseph Wulffs Breve i Da Guinea var dansk. Wulff, der fra 1836 til sin Død 1843 var Assistent under Guvernementet paa Guineakysten, har i disse

Breve givet talrige Træk til Belysning af de danske Embedsmænds Liv i Troperne, men som lagttager og Menneske staar han dog langt under den højdannede og gennemfine Isert.

*Th. B. B.*

Blandt de mange videnskabelige Fortjenester, som Dr. K. r. Kålund ved sin utrættelige Virksomhed har indlagt sig, er Udgivelsen af **Arne Magnussons Embedsskrivelser** og hans **Brevveksling med Torfæus** ikke den ringeste. Arne opholdt sig paa Island det meste af Aarene 1702—12, særlig beskæftiget med det store og fortjenstfulde Jordebogsarbejde, men samtidig havde han ogsaa flere andre Hverv af offentlig Art, der optog meget af Arnes Tid og voldte ham meget Besvær og Fortrædelighed. Af de her trykte Dokumenter og Embedsskrivelser — ialt 207 Numre — hidrører de fleste fra Opholdet paa Island. De er af stor Betydning for de indre Tilstande og mange forskellige Forhold, som de kaster et skarpt Lys over. Ikke mindre klart Lys kaster de over Arne selv, denne ejendommelige Personlighed med det klare Hoved, omfattende Blik, indgaaende Kendskab og aldrig svigtende Ædruelighed og ægte rationalistiske Tænkemaade. Det er velgørende at følge hans Færd og læse hans udmærkede Indlæg i de forskellige Sager. — Ikke mindre interessant er det at stifte Bekendtskab med hans og Torfæus' Brevveksling. De to var i mange Henseender hinandens Modsætninger, især med Hensyn til den kritiske Behandling af Kilderne; denne var ikke Torfæus' stærke Side, hvorimod Arne her som ellers var langt forud for sin Tid. Arne hjalp Torfæus i høj Grad med Historia Norvegiæ og andre af hans Skrifter (især Series), ikke blot hvad Trykningen angaar, men ogsaa m. H. t. Indhold. Vi faar her ret et Indblik i, hvor meget Torfæus havde Arne at takke for. Mangen en Vildfarelse har Arne fjernet, meget har gennem ham faaet et skarpere, konciscere Udtryk og meget har Arne berigtiget efter de Kilder, som stod til hans Raadighed. Især er det kronologiske Spørgsmaal, som de to behandler i deres Breve. Disse frembyder ellers meget af Interesse. Naar engang Arne Magnussons Vita skrives udførlig — hvad ingen var bedre rustet til end Dr. Kålund — vil disse to Bind blive af uvurderlig Nytte. Men ogsaa for Islands Historie ved og efter 1700 er de, især naturligvis det førstnævnte, en mangesidig og fortrinlig Kilde.

I Fortalen til det førstnævnte Bind har Udgiveren givet en saare velkommen Oversigt over Jordebogsarbejdet, Syssel for Syssel; ogsaa det andet Bind ledsages af en meget instruktiv Fortale.

Videnskaben vil have al Grund til at paaskønne Dr. Kålunds